

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060101

DOM
2014-11-14
Stockholm

Mål nr
M 4358-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Mark- och miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätts dom 2014-04-14 i mål M 4039-13, se bilaga

KLAGANDE

Miljö- och byggnadsnämnden för Törebodas, Mariestads och Gullspångs kommuner, 542 86 Mariestad

MOTPART

CRC Vindkraft AB, 556700-3545, Arsenalsgatan 6, 411 20 Göteborg

SAKEN

Föreläggande att söka tillstånd för etablering av tre vindkraftverk på fastigheten M i Gullspångs kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Västra Götaland beslut den 18 oktober 2013 i ärende nr 505-39688-2012 och fastställer Miljö- och byggnadsnämndens för Törebodas, Mariestads och Gullspångs kommuner beslut den 8 november 2012, Mbn § 147, i ärende nr 2012.Gu0292.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnadsnämnden för Törebodas, Mariestads och Gullspångs kommuner (nämnden nedan) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa nämndens beslut att förelägga CRC Vindkraft AB att ansöka om tillstånd.

CRC Vindkraft AB (bolaget nedan) har förelagts att yttra sig över överklagandet, men har inte hörts av.

UTVECKLANDE AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENNämnden

Lokaliseringen av verken är inte förenlig med områdets känslighet. Intrånget torde utgöra en betydande miljöpåverkan. I och med detta kan nämnden inte besluta i ärendet. Stöd för denna bedömning finns dels i länsstyrelsens rapport "Fåglar i Vänerområdet", dels i bilaga 2 i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Mark- och miljödomstolen har inte angett varför bolaget inte ska föreläggas att ansöka om tillstånd utan endast gjort bedömningen att anmälan går att handlägga inom ramen för anmälningsärenden och att nämnden därvid ska komma till något av de beslut som nämns i 27 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH).

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**Frågan i målet**

Har nämnden haft skäl att förelägga bolaget att ansöka om tillstånd för den anmälningspliktiga etableringen av tre vindkraftverk ?

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 9 kap. 6 § punkten 1 miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter om att det ska vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet.

I 9 kap. 6 a § miljöbalken, MB, föreskrivs att även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Lagrummen har den lydelse som följer av ändringar i miljöbalken som trädde ikraft den 7 januari 2013. Ändringarna var av redaktionell karaktär och innebar inte någon ändring i sak.

Två eller flera vindkraftverk som står tillsammans och inte är högre än 150 m är anmälningspliktig verksamhet enligt 21 kap. 12 § miljöprövningsförordningen (2013:251). Förordningen trädde ikraft den 18 juni 2013. Bestämmelsen i 21 kap. 12 § motsvarar den anmälningsplikt som följde av tidigare bestämmelser i bilaga 1 till FMH.

Enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till miljöprövningsförordningen ska ett beslut eller en dom om tillstånd eller om en anmälan enligt en bestämmelse som finns i FMH och där en motsvarande bestämmelse finns i miljöprövningsförordningen fortsätta att gälla för sådana verksamheter som omfattas av 2-32 kap. i miljöprövningsförordningen. Sådana beslut och domar ska anses meddelade enligt de motsvarande bestämmelserna i miljöprövningsförordningen.

I 26 a § FMH föreskrivs att i fråga om sådana anmälningspliktiga verksamheter och åtgärder som avses i bl.a. 21 kap. 12 miljöprövningsförordningen ska den myndighet som handlägger anmälningsärendet pröva om verksamheten eller åtgärden behöver

tillståndsprövas. Vid den prövningen ska myndigheten ta hänsyn till de kriterier som anges i bilaga 2 till förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden ska antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska myndigheten förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom ändringar som trädde i kraft den 18 juni 2013. Ändringarna var av redaktionell karaktär och innebar inte någon ändring i sak.

Anmälan inkom till nämnden den 29 maj 2012. De ändringar av tillämpliga bestämmelser i miljöbalken som trädde ikraft den 7 januari 2013 och de ändringar av FMH som trädde ikraft den 18 juni 2013 har i sak inte inneburit att frågan ska bedömas på annat sätt än enligt tidigare bestämmelser.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att prövningens omfattning och karaktär påverkas av om verksamheten är tillstånds- eller anmälningspliktig. Utgångspunkten är att anmälningsplikt gäller för sådana verksamheter för vilka det typiskt sett anses tillräckligt med ett förenklat förfarande. Vid en tillståndsprövning ska det finnas en bättre och mer heltäckande utredning om bl.a. försiktighetsmått och dessutom har alla sakägare möjlighet att komma till tals i ett mål om tillstånd. I samband med en tillståndsprövning kan motstående intressen belysas och en allsidig bedömning göras (jfr. rättsfallen MÖD 2008:25, MÖD 2011:22 och Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 8 september 2014 i mål nr M 1319-14).

Enligt bestämmelsen i 26 a § FMH ska nämnden bedöma om den anmälda verksamheten kan antas medföra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön och, om så bedöms vara fallet, förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd.

Vid nämndens prövning invände ett antal miljöorganisationer mot etableringen av vindkraftverken på den aktuella platsen på grund av risken för betydande påverkan på fågellivet. Nämnden har väl motiverat sin bedömning att det finns risk för betydande

miljöpåverkan på grund av områdets känslighet ur ett fågellivsperspektiv. Mark- och miljööverdomstolen finner att utredningen ger stöd för att anta att det finns risk för betydande miljöpåverkan, även om det råder en viss osäkerhet. Att endast förelägga verksamhetsutövaren att vidta vissa åtgärder torde därför inte vara tillräckligt. Enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis i fråga om vindkraftverk ska det, om det finns en beaktansvärd risk för påverkan på fågellivet, finnas en utredning avseende påverkan på fåglar som är aktuell, avser den aktuella platsen och är tillräckligt omfattande. Att förbjuda verksamheten kan dock vara en mer ingripande åtgärd än vad som behövs (jfr. rättsfallet MÖD 2008:25).

Mot denna bakgrund finner Mark- och miljööverdomstolen att nämnden haft skäl att förelägga bolaget att ansöka om tillstånd. Nämndens överklagande ska därför bifallas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljööverdomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, tekniska rådet Mikael Schultz, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt och hovrättsassessorn Anita Seveborg, referent.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-04-14
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 4039-13

KLAGANDE

Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Gullspång
542 86 Mariestad

MOTPART

CRC Vindkraft AB, 556700-3545
Arsenalsgatan 6
411 20 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2013-10-18 i ärende nr 505-39688-2012, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att söka tillstånd för etablering av tre vindkraftverk på fastigheten M i Gullspånga kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 263014

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

CRC Vindkraft AB anmälde den 29 maj 2012, i enlighet med miljöbalkens bestämmelser, anläggandet av tre vindkraftverk på fastigheten M i Gullspångs kommun. Miljö- och byggnadsnämnden i Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner (nämnden) beslutade den 8 november 2012 att förelägga CRC Vindkraft AB att ansöka om tillstånd för uppförande av de tre vindkraftverk som anmälts enligt miljöbalken till kommunen. Bolaget överklagade beslutet till länsstyrelsen som upphävde beslutet och återförvisade ärendet till nämnden för fortsatt handläggning.

Nämnden har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Nämnden yrkar, som överklagandet får förstås, att länsstyrelsens återförvisningsbeslut ska upphävas samt att nämndens föreläggande om att söka tillstånd ska fastställas. Till stöd för sin talan anför nämnden i huvudsak följande. Nämnden anser att etableringen utgör en betydande miljöpåverkan och att lokaliseringen av verken inte är förenlig med områdets känslighet. I och med att verksamheten utgör en betydande miljöpåverkan så ska inte Miljö- och byggnadsnämnden besluta i ärendet. Stöd för denna bedömning om betydande miljöpåverkan finns såväl i länsstyrelsens rapport "Fåglar i Vänerområdet" som i yttranden från sakkunskap om fågelsituationen i området. Den sakkunskapen saknas hos sökanden. Vindkraftverkens totalhöjd förväntas högst uppgå till 150 meter med navhöjden 90-110 meter och rotordiameter mellan 80-120 meter. Ljudberäkningarna anger 37,6 dB(A) vid den närmaste fastigheten, T, på avståndet 800 meter. Samma fastighet utsätts för mest skuggning, 5 timmar och 37 minuter per år. Den tilltänkta anläggningen ligger inom vindkraftsplanens område 13 i Gullspångs kommun. Kommunfullmäktige i Gullspång har emellertid med stöd av 16 kap. 4 § miljöbalken avstyrkt CRC Vindkrafts tidigare tillståndsansökan om vindkrafts-etablering på Mörtestad 9:2 (§ 35/12). Anledningen till beslutet var prioriteringen av kommunens plan Landsbygdsutveckling i strandnära lägen i södra Otterbäcken,

utveckling av Barfotens camping samt tidigare klagomål på tre intilliggande vindkraftverk. Länsstyrelsen avskrev därför ärendet den 22 maj 2012.

Enligt 26 a § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd så ska myndigheten som handlägger ett anmälningssärende, särskilt beakta de kriterier i bilaga 2 till förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Därvid ska göras en bedömning om verksamheten ska tillståndsprövas. Lokalen omnämns som "området mellan Vänern och Skagern" och området är på flera olika sätt skyddsvärt för fågellivet. Det finns gott om häckande rovfåglar, inklusive fiskgjuse, bivråk och lärkfalk och havsörnar rör sig i området hela året. Berguven häckar och här finns den största koncentrationen av tjäder inom det undersökta området. De andra skogshönsen är också allmänt förekommande och populationen av järpe är anmärkningsvärt tät. På den stora Karsmossen finns ett större orrspel. Dessutom sträcker stora mängder fåglar mellan de två sjöarna vår och höst. Sjöfåglar, t.ex. sångsvanar i tusental, sträcker mellan Vänern och Skagern, ofta på ganska låg höjd. Landfåglar koncentreras här över landremsan mellan sjöarna och sträcket är omfattande, inte minst när det gäller rovfåglar och tranor. Miljö- och byggnadsförvaltningen anser att lokaliseringen av verken inte är förenlig med områdets känslighet. Till detta hör att Karsmossens naturreservat upprättats med avsikten att bevara naturvärdena i området. Avståndet till Karsmossens naturreservat är 240 meter från närmaste vindkraftverk. Inom Karsmossens naturreservat ligger dessutom Store Ön Natura 2000-område (5E0540166). Avståndet mellan Natura 2000-området till det närmaste vindkraftverket är 1700 meter. Naturreservatet syftar bl.a. till att bevara platsen för en av Västra Götalands största och livskraftigaste tjäderpopulationer. I Skogsstyrelsens yttrande till länsstyrelsen poängteras också tjäderns störningskänslighet för vindkraft och betydelsen av området. Föreningen Tjäderkommittén Tjäderobservatörerna anser att etablering av vindkraftverken inte är förenlig med bevarandet av tjäderpopulationen. Tjäderpopulationerna i Sverige är på tillbakagång varför området borde visas hänsyn. Studier uppges också som påvisar att tjädern, av de skogshönsarter som finns, störs mycket av vindkraftens utbredning och de indirekta effekter som följer. Naturskyddsföreningen och Västra Götalands Ornitologiska Förening hävdar i ett yttrande till Miljö- och byggnads-

förvaltningen bestämt att platsens tjäderliv inte är förenlig med vindkraft. Enligt rapporten "Fåglar i Vänerområdet" går stora flyttfågelstråk genom vindkraftsanläggningens föreslagna plats. Lämpligheten i lokaliseringen är svår att bedöma då området är viktigt för fågellivet.

Vindkraftverken ligger i ett område där gynnsamma betingelser finns för havsörnens häckning. Havsörnen är rödlistad som en missgynnad (NT) art och innefattas i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket innebär att särskilda bevaringsåtgärder ska vidtas för att skydda habitat och säkerställa reproduktion. Ett tiotal havsörnar häckar i området enligt en studie länsstyrelsen låtit genomföra "Fåglar i Vänerområdet ur ett vindkraftsperspektiv". I bevarandeplanen (Naturvårdsverkets rapport 5938) omnämns Havsörnar att ha en stark hemortstro. Detta ökar ytterligare häckningsplatsens betydelse då örnar kanske återvänder. Platsen användes fram till vintern 2007/2008 som utfodringsplats för örnar och 120 havsörnsindivider och 20 kungsörnsindivider observerades i en studie av T L. Enligt JP Fågelvind, konsult åt CRC Vind AB, ska örarna sedan matningen upphört att flyga vid strandlinjen och uppehåller sig således inte inom de planerade vindkraftverkens område. Detta påstående har emellertid kritiserats i ett yttrande från Naturskydds-föreningen och Västra Götalands Ornitologiska Förening där man hävdar att förekomsten av kadaver är viktigare för var örarna uppehåller sig. Exempelvis under vindkraftverk där fåglar kan förolyckas vid kollision. I Naturvårdsverkets rapport 6467 "Vindkraftens verkan på fåglar och fladdermöss" påtalas att särskilt rovfåglar och hönsfåglar är de fågeltyper som förolyckas oftast kring vindkraftverk. Miljö- och byggnadsförvaltningen uppskattar att vindkraftens påverkan på örarna blir påtaglig. I beslutsunderlaget hävdar CRC Vindkraft att vindkraftverken inte utgör någon påtaglig risk för områdets fågelliv och därför borde få anläggas. Miljö- och byggnadsförvaltningen instämmer inte i detta påstående. Området måste visas särskild hänsyn vid anläggandet av vindkraftverk. Kommunfullmäktige i Gullspång (sammanträdesdatum den 26 mars 2012) har i samband med CRC Vindkrafts tidigare tillståndsansökan på samma plats, fastslagit att området är olämpligt för vidare vindkraftsetablering. Gullspångs kommun har yttrat att man avser att ändra i sin Vindbruksplan för Gullspångs kommun så att det utpekade området för

vindkraftsverk, benämnt B, i sin helhet ska tas bort och att vindkraftverk inte ska tillåtas i området. Revidering av vindbruksplanen pågår. Utifrån vad som framkommit av ärendet bedömer Miljö- och byggnadsförvaltningen att vindkrafts-etablering i området utgör en betydande miljöpåverkan med avseende på den befintliga miljös känslighet ur ett fågelperspektiv. Nämnden står fast vid sitt tidigare ställningstagande om att bolaget ska söka tillstånd för verksamheten. Därför överklagar Miljö- och byggnadsnämnden Länsstyrelsens beslut om att återförvisa ärendet till nämnden för fortsatt handläggning.

DOMSKÄL

Tillämplig lagstiftning framgår av länsstyrelsens beslut.

Såväl länsstyrelsens som nämndens beslutsmotiveringar hanterar frågor som rör både formen för handläggningen (tillståndsprövning hos länsstyrelsen eller handläggning av anmälan hos nämnden) och den materiella tillåtligheten och då främst utifrån fågel frågan. Så som lagstiftningen, och då särskilt 26 a § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH), är utformad är detta helt naturligt. Själva utgången i ärendena berör dock bara formen.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att frågan om handläggningsform är en sak och att den materiella utgången i ett ärende en annan sak. Frågan i nu aktuellt mål som domstolen ska ta ställning till är endast om ärendet ska handläggas som anmälningsärende hos nämnden eller som tillståndsärende hos länsstyrelsen. Utgången i dessa ärenden avgörs inte nu.

Som både länsstyrelsen och nämnden angivit ska frågan om verksamheten behöver tillståndsprövas eller inte i enlighet med regleringen 26 a § FMH bedömas med hänsyn till kriterierna i bilaga 2 till förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar. 26 a § FMH bör dock läsas parallellt med 27 § FMH som anger följande.

När ett anmälningsärende är tillräckligt utrett, skall den myndighet som handlägger ärendet meddela föreläggande om försiktighetsmåt eller förbud enligt miljöbalken om det behövs, eller förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 § miljöbalken. Om

sådana åtgärder inte beslutas skall myndigheten underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från myndighetens sida

Det bör därvid noteras att 27 § FMH tillåter alla materiella utgångar från förbud till ingen erinran. Det är inte nödvändigt att förelägga om att ansöka om tillstånd bara utifrån de skäl som nämnden angett i sitt föreläggande och sitt överklagande. Även övriga utgångar enligt nämnda regel är möjliga. Det är inte alla utgångar av ärendet som leder till att ärendet måste tillståndsprövas. Utgången ska avgöras av nämnden när ärendet är färdigutrett.

Det ska vidare beaktas att riksdag och regering i miljöbalken och miljöprövningsförordningen (tidigare bilagan till FMH) har angett gränserna för vad som är anmälnings- respektive tillståndspliktigt. Det kan inte vara så att varje anmälan om vindkraftverk ska resultera i ett föreläggande om att söka tillstånd. Huvuddelen av anmälningar bör gå att hantera inom ramen för anmälningsplikten och med någon av utgångarna i 27 § FMH.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen, utifrån 26 a § FMH, att det inte är nödvändigt att avseende förevarande anmälan förelägga om tillståndsprövning. Anmälan går att handlägga inom ramen för anmälningsärenden och nämnden ska därvid komma till något av de beslut som nämns i 27 § FMH. Nämndens överklagande av återförvisningsbeslutet ska därmed avslås. Denna dom innebär inte att mark- och miljödomstolen har tagit ställning till utgången i anmälningsärendet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 5 maj 2014.

Peter Ardö

Joel Morales

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Peter Ardö, ordförande, och tekniska rådet Joel Morales. Föredragande har varit beredningsjuristen Sara Nordström.